

Prijedlog rješenja temeljnih pitanja uređenja statusa organizacija koje u RH djeluju za opće dobro

Prijedlog za javnu raspravu

Prijedlog rješenja temeljnih pitanja uređenja statusa organizacija koje u RH djeluju za opće dobro predstavlja podlogu za izradu strateškog dokumenta priznavanja statusa organizacija koje djeluju za opće dobro (ODOD). Razgraničenje pojma ODOD važno je s aspekta transparentnosti djelovanja, ukoliko je neprofitnoj organizaciji dodijeljen status ODOD, šira javnost je upoznata sa njezinim djelovanjem koje je prošireno na rad u lokalnoj zajednici, a ne ograničava se samo na osiguravanje dobrobiti svojim članovima. Isto tako, status ODOD važan je i s aspekta financiranja. Naime, stjecanje statusa kod odobravanja financijskih sredstava iz proračuna centralne i lokalne vlasti omogućiti će razgraničavanje organizacija koje se financiraju iz Programa javnih potreba, isključivo za potrebe članova pojedinih organizacija, od onih koje putem raznih projekata i programa djeluju za dobrobit šire zajednice i građana u cjelini. Takav sustav financiranja ujedno može i potaknuti jedinice lokalne i područne samouprave na otvaranje novih modela financiranja, osim financiranja javnih potreba, putem kojih će se financirati razvoj ODOD.

Pozdravljamo način i veliki angažman radne skupine koja je izradila prijedlog dokumenta, a objavljujući ga na internetskim stranicama Ureda za udruge Vlade RH otvorila je mogućnost uključivanja šire javnosti koja će svojim prijedlozima doprinijeti izradi strateškog dokumenta kojim će se odrediti status ODOD.

U nastavku se želimo referirati na određene dijelove Prijedloga rješenja. Komentirati ćemo dijelove Prijedloga u koje smatramo da je potrebno uvesti promjene dok smo suglasni u dijelovima koje nećemo posebno istaknuti:

- Dodatne uvjete za stjecanje posebnog statusa može zadovoljiti organizacija koja djeluje za opće dobro najmanje 2 godine. Isti bi rok predložili i za javno objavljivanje financijskih izvješća od strane nevladinih organizacija. Smatramo da je osim financijskog potrebno javno objavljivati i opisno izvješće u kojem će se vidjeti postignuti ciljevi i izvršene aktivnosti u pravcu djelovanja za opće dobro. Smatramo da je primjereniji rok za dobivanje statusa 2 godine zbog pretpostavke da će u navedenom periodu organizacija provesti više aktivnosti prema kojima će se moći provesti evaluacija za dobivanje posebnog statusa. Evaluacija bi se trebala provesti (jednom godišnje???) od strane tijela koje odlučuje o dobivanju statusa (npr Središnji državni ured za upravu – formirati odjel za utvrđivanje statusa ODOD) na način da se pored dostavljanja redovnih financijskih izvješća, dostavlja i izvješće o djelovanju organizacije za opće dobro. Podnošenjem izvještaja o djelovanju za opće dobro, organizaciju bi se redovito moglo pratiti u njezinom djelovanju za opće dobro i tijeku njezinog statusa (da li ga zadržava redovno, postoji li šansa da ga izgubi,...). Posebno je važno da se u statutu svake organizacije ODOD, formira i odredba koja će promovirati standarde dobrog upravljanja (opis djelatnosti za opće dobro, mehanizmi za sprječavanje sukoba interesa,...). Izvještaji bi se objavljivali na referentnim i najfrekventnijim internetskim stranicama: Ured za udruge Vlade RH, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Središnji državni ured za upravu,...
- Što se tiče sadržajnih kriterija, predlažemo da se popis djelatnosti grupira u nekoliko većih skupina (poglavlja) te da se u svakoj skupini pojedinačno definiraju podskupine-djelatnosti u skladu sa najvećim vrednotama ustavnog poretka navedenih u Ustavu RH: sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, očuvanje prirode,...i sl. Lista djelatnosti treba ostati otvorena kako bi se omogućilo naknadno uvođenje novih djelatnosti prema potrebama zajednice.

- Što se tiče pravnog uređenja organizacija ODOD zalažemo se za formiranje novog zakona sa cjelovitim i sistematskim pregledom relevantnih informacija za dodjeljivanje statusa ODOD. U izradi zakona bi, pored postojećih pravnih stručnjaka, trebali sudjelovati i predstavnici organizacija ODOD koji bi aktivno mogli predlagati stavke sadržaja zakona i njegove eventualne nadopune i izmjene. Sadržaj zakona je nadasve prihvatljiv sa svim postojećim elementima, podnaslovima u zakonu bi se trebale definirati odredbe zasebno za svaku organizaciju koja može steći status ODOD (udruge, zaklade, fundacije i privatne i javne ustanove). Pored toga uveli bi obvezu objave javnog vođenja registra organizacija ODOD koji bi se redovito ažurirao od strane tijela koje je zaduženo za dodjelu statusa ODOD (Središnji državni ured). Registar bi pored dosadašnjih podataka (registarski broj, naziv i sjedište) trebao sadržavati ime i prezime kontakt osobe u organizaciji te kontakt broj telefona i adresu e-pošte.
- Tijelo koje odlučuje o dodjeli statusa ODOD i brine o cjelokupnom načinu rada, trebalo bi biti decentraliziran. Primjerice, formiranjem posebnog odjela pri Središnjem državnom uredu za upravu koji bi isto tako imao svoje odsjeke u područnim uredima po županijama. Područni uredi bi trebali imati ovlast za izdavanje određenih rješenja, izvadaka, pružanjem informacija, zaprimanjem zahtjeva za dodjelu posebnog statusa, zaprimanjem žalbi i sl. za svaku županiju posebno. Nadzor nad poslovanje, i načinom rada područnih ureda provodio bi središnji ured za upravu.
- Postupak priznavanja posebnog statusa trebao bi se definirati u posebnom zakonu za organizacije ODOD, sukladno odredbama i primjeni upravnog postupka.
- Potrebno je terminološki i sadržajno usklađivanje važećih propisa (članaka koji se odnose na rad neprofitnih organizacija) sa novim zakonom ODOD, kako bi terminološki usklađeno mogli uređivati sve aspekte djelovanja nevladinih /neprofitnih/ organizacija (zakon o udrugama, zakon o privređivanju igara na sreću, zakon o porezu na dodanu vrijednost, zakon o porezu na dobit, zakon o porezu na dohodak, zakon o sudskim pristojbama, zakon o upravnim pristojbama...i sl.). Osim zakona potrebno je uskladiti i pripadajuće podzakonske akte (pravilnike) u dijelu u kojem ti akti razrađuju relevantne odredbe zakona.

Tamara Rančić i Maja Marić
Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva